

JOŠ JEDAN PRILOG BOGATOJ KOSINJSKOJ BAŠTINI

Ivan Mance, Nikola Mirošević, Ivan Šestan
Vinogradi u Kosinju i ostali tragovi vinogradarstva u Lici
Državni arhiv u Gospiću, Gospić, 2019.

Knjiga *Vinogradi u Kosinju i ostali tragovi vinogradarstva u Lici* autora Ivana Mancea, Nikole Miroševića i Ivana Šestana objavljena je 2019. godine u nakladi Državnog arhiva u Gospiću, u sklopu edicije Prilozi za povijest Like. Samu ediciju Prilozi za povijest Like pokrenuo je 2002. godine Državni arhiv u Gospiću, kako navodi dr. sc. Ivica Mataija u predgovoru nakladnika ove knjige, kako bi brojnim zaljubljenicima u Liku i njezinu povijest, znanstvenicima, prosvjetnim djelatnicima, učenicima i studentima, približili i učinili što dostupnijim, vrela i literaturu koji će potaknuti dodatni interes za ličku povijest, popularizirali arhivsku djelatnost i oživjeli svijest o, u tom poslijeratnom razdoblju, potisnutom i dijelom razgrađenom ličkom zavičajnom identitetu (2019.). Do sada je u ediciji objavljeno 28 naslova koji tematiziraju kulturnu, prosvjetnu, crkvenu i opću društvenu povijest Like.

Knjiga *Vinogradi u Kosinju i ostali tragovi vinogradarstva u Lici* 29. je knjiga ove edicije i tematizira jednu specifičnost nekarakterističnu za ličko podneblje, barem se do sada tako vjerovalo, a to su vinogradi i vinogradarstvo u Kosinjskoj dolini.

Kada netko spomene vinogradarstvo, vinovu lozu i Liku zajedno to zvuči nevjerojatno „ili se barem poprati upitnim pogledom kakvim se provjerava je li možda riječ o šali“ kako navode autori ove knjige (2019:84). Glavni je inicijator ove knjige mr. sc. Ivan Mance, veliki zaljubljenik u zavičaj svoga oca. Poznajemo ga i kao autora knjige *Kosinj – izvorište hrvatske tiskane riječi* (2013.). Iako svojom strukom nije isključivo vezan uz ovakve teme, velika ljubav prema djedovini i zavičaju tjera ga da ulaže sav svoj trud, znanje i energiju u očuvanje kosinjske baštine, a s obzirom na „upitnu budućnost“ Kosinjske doline zbog planiranih zahvata, ovakvi prilozi o bogatoj kosinjskoj baštini su i više nego dobrodošli.

Knjiga je prvotno zamišljena kao članak za kakav stručni časopis, no opsegom građe i istraživanjima svakako je to premašila i Mance, uz pomoć suautora, ampelografa prof. dr. sc. Nikole Miroševića i etnologa i muzeologa mr. sc. Ivana Šestana donosi pred nas vrijedan prilog o očuvanju kosinjske baštine, o uzgoju vinove loze u Kosinju i Lici. Priređivač i urednik knjige je prof. dr. sc. Ante Bežen.

Na samom početku knjige nalazi se pjesma *Napitnica* Lavoslava Vukelića, najznačajnijeg hrvatskog pjesnika rodom iz Kosinja te kratka crtica o njemu. Potom se u uvodnom dijelu knjige nalazi predgovor nakladnika dr. sc. Ivice Mataije i riječ priređivača/urednika prof. dr. sc. Ante Bežena. Zatim slijede „uvodni tekstovi Ivana Mance i Nikole Miroševića o traganju za podacima o kosinjskim vinogradima i oblikovanju ideje o knjizi, koji ujedno svjedoče i o dosadašnjoj marginaliziranosti ove teme u struci i publicistici“ (2019:9). Nakon toga slijedi veliko poglavlje *Kosinjska dolina i njeni vinogradi* koje je ujedno i središnji dio knjige, a u kojem se nalaze dva stručna članka ampelografa prof. dr. sc. Nikole Miroševića o prirodnim značajkama Kosinjske doline s obzirom na uzgoj vinove loze i o kosinjskim lozama, *Pršljivka bijela* i *Vingor crni* te njihov stručni (ampelografski) opis. Također ovdje se nalaze i dva iscrpna stručna članka mr. sc. Ivana Mancea o zapisima o vinogradima u Lici i u Kosinjskoj dolini u povijesti i u sadašnjosti i o katastarskoj i kartografskoj slici kosinjskih vinograda. Istražujući zapise o vinogradima u Lici i u Kosinjskoj dolini Mance primjećuje „kako se o kosinjskim vinogradima pisalo sporadično i usputno, ali i relativno često u starijim zapisima. U novije vrijeme piše se rjeđe, što je razumljivo jer danas nema ni traga negdašnjim „slavnim kosinjskim vinogradima“. No, terenskim su radom stručnjaka postavljeni neosporni dokazi o postojanju i važnosti kosinjskog vinogradarstva. Taj terenski rad, nažalost, „nikada nije prezentiran na zadovoljavajući način široj javnosti, a što ćemo pokušati ispraviti ovom knjigom.“ (2019:57)

Iscrpnim istraživanjima katastarskih i kartografskih slika autori dokazuju postojanje kosinjskih vinograda, iako danas gotovo da i nema ostataka vinograda u Kosinju, osim na imanju Milana Delača – Trapanu u Donjem Kosinju gdje se aktivno brine o autohtonim kosinjskim sortama *Pršljivki bijeloj* i *Vingoru crnome*.

U posljednjem poglavlju knjige *Mediteran u Lici*, iako ne manje bitnom, etnolog i muzeolog mr. sc. Ivan Šestan donosi prilog o etnografskom značaju vinograda u Lici, odnosno posebno u Kosinjskoj dolini, na temelju lokalnih kazivača što stvara kulturološko-povijesni okvir ove knjige.

Knjiga također sadrži preuzete članke o ličkim vinogradima pok. Ranka Šimića i pok. Sime Kljajića na temelju kojih su autori krenuli u istraživanje, kao

i tablice kosinjskih katastarskih čestica, popis literature te mrežnih i arhivskih izvora, kratice arhivskih izvora, životopise autora te kazalo važnijih imena, naziva i pojmova.

Riječ je o iscrpnoj i bogato opremljenoj knjizi utemeljenoj na istraživanju, pomno prikupljenim podacima, znanju i iskustvu autora o temi kosinjskih vinograda. A sada preostaje da se autohtone kosinjske sorte *Pršljivka bijela* i *Vingor crni* otmu zaboravu i sačuvaju kao zalag za budućnost. Velika zanimljivost ove knjige je što autori navode Veliku lozu u Hampton Court Palaceu u Engleskoj, kao najstariju na svijetu. Stara je više od 240 godina i preko 36,5 m duga. A za našu, živuću kosinjsku *Pršljivku*, procjenjuju starost na više od 130 godina (jedan autor smatra da je stara i oko 200 godina) što ju svrstava uz bok najstarijim lozama na svijetu! To je podatak na koji itekako trebamo biti ponosni i učiniti sve da je zaštitimo, promoviramo i dalje uzgajamo.

Knjiga je koristan izvor za sve buduće istraživače, bilo to ampelografe, šumare, prirodoslovce, ali i za studente, učitelje i sve one kojima je tema zanimljiva, no još je značajnija kao prilog bogatoj kosinjskoj, ali i ličkoj baštini.

Marina Franić Šimunić

Sveučilište u Zadru

Odjel za nastavničke studije u Gospiću